

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
“УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА”
Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної
роботи

Ярослав ШТАНЬКО
«19» грудня 2025 р.

**Техніки консультування у роботі з
військовослужбовцями, ветеранами та членами їх
сімей**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С4 Психологія
Освітньо-професійна	«Практична психологія»
Освітній рівень:	Другий (магістерський)
Статус дисципліни:	Вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

м. Івано-Франківськ
2025

РОЗРОБНИК:

к. психол. наук, доцент,
завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології

протокол № 5 від 18.12.2025

Завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олександра ПИТЛЮК-СМЕРЕЧИНСЬКА

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №5 від 19.12.2025 р.

е-mail	olena.khalik@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології, ауд.316
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни. Курс «Техніки консультування у роботі з військовослужбовцями, ветеранами та членами їх сімей»

Курс «Техніки консультування в роботі з військовослужбовцями, ветеранами та членами їхніх сімей» є вибірковою дисципліною підготовки магістрів зі спеціальності «Практична психологія». Дисципліна спрямована на формування у здобувачів системних практичних компетентностей психологічного консультування специфічної клієнтської групи — військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей в умовах воєнного часу та постконфліктного відновлення.

Курс охоплює широкий спектр консультативних технік: від встановлення терапевтичного альянсу з представниками військового середовища до роботи з гострими стресовими реакціями, посттравматичними стресовими розладами, агресією, почуттям провини, горем і втратою. Окремий акцент зроблено на сімейному вимірі: відновленні подружньої та батьківсько-дитячої комунікації, груповому консультуванні та організації груп підтримки, психоедукаційних підходах до формування стресостійкості.

Програма спирається на доказові підходи в психологічному консультуванні (когнітивно-поведінковий, травмофокусований, наративний, системний), враховує специфіку військової культури, психологічні наслідки бойового досвіду та актуальні потреби українського суспільства в умовах триваючого збройного конфлікту. Невід'ємною складовою курсу є розвиток навичок саморегуляції та профілактики вигорання у психолога-консультанта.

Метою навчальної дисципліни «Техніки консультування в роботі з військовослужбовцями, ветеранами та членами їхніх сімей» є формування у магістрантів цілісних практичних компетентностей психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей на засадах доказових підходів, з урахуванням специфіки військового середовища та етичних принципів надання допомоги.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів із психологічними особливостями військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей як специфічної клієнтської групи у психологічному консультуванні;
- розвинути навички встановлення та підтримання терапевтичного альянсу з клієнтами військового середовища з урахуванням культурних, гендерних та ситуативних особливостей;
- сформувати вміння застосовувати техніки консультування при гострих стресових реакціях і бойовій психологічній травмі;
- опанувати протоколи та техніки роботи з посттравматичними стресовими розладами: стабілізацію, психоедукацію, ресурсування;
- розвинути навички сімейного консультування: відновлення комунікації, подолання подружніх і батьківсько-дитячих криз у родинях військовослужбовців та ветеранів;
- сформувати компетентності роботи з агресією, почуттям провини, сорому та горем у контексті консультування сімей військовослужбовців та ветеранів;
- навчити організації та проведення груп підтримки і групового консультування для військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей;
- опанувати психоедукаційні техніки формування стресостійкості та навичок самодопомоги у клієнтів;
- розвинути навички саморегуляції та профілактики професійного вигорання психолога-консультанта у роботі з клієнтами, що пережили травму.

Здобувачі вищої освіти повинні знати:

- психологічні особливості, типові запити та бар'єри до отримання допомоги у військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей;
- принципи побудови консультативного альянсу та специфіку першого контакту з представниками військового середовища;
- нейробіологічні основи бойової психологічної травми та механізми розвитку ПТСР;
- доказові підходи та техніки роботи з гострими стресовими реакціями, ПТСР, горем, агресією, провинною;
- системні та структурні техніки сімейного консультування в контексті адаптації після бойових дій;
- принципи організації та ведення груп підтримки і психоедукаційних груп для ветеранів та їхніх сімей;

- методи психоедукації щодо стрес-менеджменту і самопомоги для різних категорій клієнтів;
- фактори ризику професійного вигорання та вторинної травматизації у роботі з травмованими клієнтами;
- етичні принципи та правові норми надання психологічної допомоги військовослужбовцям і ветеранам.

Здобувачі вищої освіти повинні уміти:

- встановлювати і підтримувати консультативний контакт з клієнтами військового середовища, враховуючи специфіку їхнього досвіду та культурного контексту;
- застосовувати техніки оцінювання стану, первинного скринінгу та визначення консультативної стратегії;
- використовувати техніки стабілізації, заземлення та ресурсування при роботі з гострою та хронічною травматизацією;
- проводити психоедукаційні інтервенції, нормалізувати реакції клієнтів, надавати структуровану психологічну підтримку;
- застосовувати техніки когнітивно-поведінкової, наративної та травмофокусованої терапії відповідно до потреб клієнта;
- здійснювати сімейне консультування, сприяти відновленню сімейної комунікації та адаптації після повернення з зони бойових дій;
- організовувати та вести групи підтримки і психоедукаційні групи для різних категорій учасників;
- застосовувати техніки саморегуляції, планувати відновлення та профілактику вигорання у власній практиці;
- дотримуватись етичних стандартів, зберігати конфіденційність, діяти відповідно до правових норм у роботі з даною категорією клієнтів.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Техніки консультування у роботі з військовослужбовцями, ветеранами та членами їх сімей».

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
------------------------------	---

ІК. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.	Пр4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Пр6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	Пр11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	Пр13. Застосовувати методи та техніки кризових інтервенцій і першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях, забезпечуючи конфіденційність, спираючись на професійну етику.
СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.	
СК5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1
Семестр	2
Кількість кредитів ЄКТС	6

Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	30 (в годинах)	6 (в годинах)
	практичні	30 (в годинах)	6 (в годинах)
Самостійна робота	Самостійна робота	120 (в годинах)	168 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Залік		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНСУЛЬТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВЕТЕРАНІВ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ

Тема 1. Специфіка психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей (4 год.)

Психологічний портрет клієнта з бойовим досвідом. Особливості ідентичності, цінностей та картини світу військовослужбовців і ветеранів. Типові психологічні запити та бар'єри до звернення за допомогою. Стигматизація та стратегії її подолання. Вплив участі у збройному конфлікті на особистість та сім'ю. Специфіка консультування в умовах воєнного часу та після повернення з зони бойових дій. Культурна чутливість, гендерні аспекти та особливості роботи з різними категоріями клієнтів (комбатанти, цивільні ветерани, сім'ї загиблих, переселенці).

Питання для самостійного вивчення. Порівняльний аналіз зарубіжного та українського досвіду психологічної допомоги ветеранам. Психологічні особливості «невидимих поранень» та роль психолога в їх подоланні.

Тема 2. Техніки встановлення та підтримання консультативного контакту з військовослужбовцями, ветеранами та їх сім'ями (2 год.)

Терапевтичний альянс як ключовий фактор ефективності консультування. Особливості першого контакту та формування довіри з клієнтами військового середовища. Техніки активного слухання, емпатійного реагування та валідації в роботі з ветеранами. Неконфронтаційний підхід. Мова та комунікативні стратегії, адаптовані до військового контексту. Невербальна комунікація та тілесна мова у роботі з травмованими клієнтами. Робота зі спротивом та амбівалентністю щодо консультативного процесу. Підтримання меж і управління перенесенням/контрперенесенням.

Питання для самостійного вивчення. Техніки мотиваційного інтерв'ювання у першому контакті з клієнтами, що мають негативний досвід звернення за допомогою.

Тема 3. Техніки консультування при гострих стресових реакціях і бойовій психологічній травмі (4 год.)

Нейробіологічні механізми бойової психологічної травми. Диференціація гострої стресової реакції, гострого стресового розладу та ПТСР. Ознаки бойового стресу та критерії необхідності термінового втручання. Техніки стабілізації і заземлення в роботі з гострою травматизацією: дихальні, тілесно-орієнтовані, когнітивні та сенсорні методи. Психоедукація щодо нормальних реакцій на ненормальні події. Техніки відновлення відчуття безпеки та контролю. Планування безпеки та маршрутизація при гострих кризових станах.

Питання для самостійного вивчення. Техніка «Безпечне місце» та її модифікації у роботі з бойовою травмою. Протоколи дебрифінгу та поствентії у груповому контексті.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИКА КОНСУЛЬТУВАННЯ ПРИ СПЕЦИФІЧНИХ ПРОБЛЕМАХ

Тема 4. Техніки роботи з посттравматичними стресовими розладами: стабілізація, психоедукація, ресурсування (4 год.)

ПТСР у ветеранів: клінічна картина, фази перебігу та засади доказового лікування. Трифазова модель відновлення Г. Германа (безпека/стабілізація, опрацювання травми, реінтеграція). Техніки стабілізації першої фази: «Контейнер», «Внутрішній помічник», «Промінь світла». Психоедукаційні техніки: нормалізація, когнітивне реструктурування дисфункційних переконань. Ресурсування: ідентифікація

та активація внутрішніх і зовнішніх ресурсів клієнта. Техніки EMDR-підготовки та базові протоколи когнітивно-поведінкової терапії травми (CPT, PE). Показання та протипоказання для різних форм втручання.

Питання для самостійного вивчення. Порівняльний аналіз ефективності CPT, PE та EMDR у роботі з бойовим ПТСР. Особливості застосування технік ресурсування при комплексній травматизації.

Тема 5. Техніки відновлення сімейної комунікації та подолання криз у подружніх і батьківсько-дитячих стосунках в сім'ях військовослужбовців та ветеранів (4 год.)

Вплив бойового досвіду на сімейну систему. Типові кризи реінтеграції: дистанція, конфлікти, зміна ролей, «чужий вдома». Системний та структурний підходи в сімейному консультуванні. Техніки оцінювання сімейної системи: генограма, кола турботи, сімейна хронологія. Техніки відновлення комунікації: «активне слухання» між партнерами, «я-повідомлення», контракт спілкування. Робота з батьківсько-дитячими стосунками: розуміння дитячих реакцій на відсутність/повернення батька/матері, техніки відновлення контакту. Техніки подолання подружніх криз: переговорні стратегії, медіація конфліктів, відновлення близькості.

Питання для самостійного вивчення. Особливості роботи з партнерами/дружинами загиблих військовослужбовців. Стратегії допомоги сім'ям полонених та зниклих безвісти.

Тема 6. Техніки роботи з агресією, почуттям провини та втрати у консультуванні сімей військовослужбовців та ветеранів (4 год.)

Агресія як нормальна реакція на ненормальний досвід: психологічні механізми та прояви. Техніки деескалації і управління агресивними станами: когнітивне переривання, техніки тайм-ауту, тілесні методи регуляції. Робота з «моральною травмою»: почуття провини, сорому та провини тих, хто вижив. Техніки переопрацювання провини: когнітивне реструктурування, нарративне свідчення, ритуали примирення. Моделі горя та втрати (Е. Кюблер-Росс, В. Ворден) у контексті бойових втрат. Техніки роботи з ускладненим горем: подвійний процес переживання, письмові техніки, терапія «Значення, що має зберегтися».

Питання для самостійного вивчення. Диференціація нормального горя та ускладненого горя у ветеранів. Правові та психологічні аспекти роботи з клієнтами, які вчинили насильство в сім'ї.

Змістовий модуль 3. ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ ТА ПРОФЕСІЙНА САМОПІДТРИМКА

Тема 7. Техніки групового консультування та організації груп підтримки для військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей (4 год.)

Особливості та переваги групового формату для ветеранів і їхніх сімей. Типи груп: групи підтримки, психоедукаційні групи, терапевтичні групи, групи взаємодопомоги. Етапи розвитку групи та роль ведучого на кожному етапі. Техніки структурування групової сесії: чекін, основна вправа, рефлексія, чекаут. Специфічні вправи для груп ветеранів: техніки нормалізації, обміну досвідом, побудови соціальної підтримки. Організаційні аспекти: відбір учасників, правила групи, кризове реагування в груповому форматі. Онлайн-формати груп підтримки: можливості та обмеження.

Питання для самостійного вивчення. Модель груп підтримки для дружин/партнерів військовослужбовців. Організація дитячих та підліткових груп у сім'ях ветеранів.

Тема 8. Психоедукаційні техніки формування стресостійкості та навичок самопомоги (2 год.)

Стресостійкість як психологічний конструкт: компоненти та фактори формування у ветеранів і членів їхніх сімей. Психоедукаційні програми для ветеранів: BATTLEMIND, Warriors at Ease, адаптовані українські програми. Техніки навчання клієнтів навичкам самопомоги: розпізнавання тригерів, управління стресом, гігієна сну, тілесні практики. Техніки формування копінг-стратегій та соціальної підтримки. Розробка індивідуального плану самопомоги з клієнтом. Психоедукаційні матеріали: брошури, карти безпеки, щоденники стресу.

Питання для самостійного вивчення. Цифрові ресурси та застосунки для самопомоги ветеранам: критичний огляд доказової бази.

Тема 9. Техніки саморегуляції, профілактики професійного вигорання психолога-консультанта у роботі з сім'ями військовослужбовців та ветеранів (2 год.)

Специфіка ризиків вигорання та вторинної травматизації в роботі з бойовою травмою. Ознаки втоми співчуття та вторинного травматичного стресу. Техніки оперативної саморегуляції після кризових сесій: дихальні практики, тілесні ритуали завершення роботи, технологія «контейнера».

Стратегії довгострокового самозбереження: баланс навантаження, супервізія, інтервізія, особиста терапія. Розробка персонального плану профілактики вигорання. Роль організаційної культури та підтримки команди в профілактиці вигорання. Ресурси відновлення: соціальні, тілесні, духовні, творчі.

Питання для самостійного вивчення. Самодіагностика рівня вторинної травматизації: Шкала ProQOL. Стратегії відновлення після роботи з особливо складними випадками.

Зміст практичних занять

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНСУЛЬТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВЕТЕРАНІВ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ

Тема 1. Специфіка психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей (2 год.)

Аналіз типових кейсів першого звернення військовослужбовців і ветеранів до психолога. Рольова гра: перша сесія з клієнтом, що має бойовий досвід. Обговорення бар'єрів і ресурсів консультативного контакту.

Завдання для самостійної роботи. Підготувати психологічний портрет клієнта з бойовим досвідом: ключові особливості, типові запити, бар'єри до отримання допомоги (на основі аналізу літератури та інтерв'ю з практикуючими фахівцями або ветераном — за можливості та за добровільною згодою).

Тема 2. Техніки встановлення та підтримання консультативного контакту з військовослужбовцями, ветеранами та їх сім'ями (4 год.)

Відпрацювання технік активного слухання, емпатійного реагування та валідації у роботі з «важким» клієнтом. Рольова гра: встановлення контакту в умовах вираженого спротиву. Аналіз відеоматеріалів консультативних сесій (навчальні демонстрації). Відпрацювання мотиваційного інтерв'ювання.

Завдання для самостійної роботи. Скласти алгоритм першої сесії з ветераном: від вступного контакту до формулювання запиту.

Тема 3. Техніки консультування при гострих стресових реакціях і бойовій психологічній травмі (4 год.)

Практичне відпрацювання технік стабілізації і заземлення (4-7-8, квадратне дихання, «5-4-3-2-1»), прогресивна м'язова релаксація, техніка «Заземлення»). Кейс-аналіз: вибір техніки залежно від стану клієнта. Рольова гра: консультування клієнта в гострому стресовому стані. Побудова плану безпеки.

Завдання для самостійної роботи. Розробити покроковий протокол консультативної сесії при гострій стресовій реакції (тривалість 30–50 хвилин). Відпрацювати мінімум 3 техніки стабілізації на собі і в парах.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИКА КОНСУЛЬТУВАННЯ ПРИ СПЕЦИФІЧНИХ ПРОБЛЕМАХ

Тема 4. Техніки роботи з посттравматичними стресовими розладами: стабілізація, психоедукація, ресурсування (4 год.)

Практичне відпрацювання технік стабілізаційної фази: «Контейнер», «Безпечне місце», «Внутрішній помічник». Психоедукаційна міні-лекція: пояснення симптомів ПТСР клієнту. Знайомство з базовими елементами СРТ та РЕ. Ресурсування: вправи на активацію ресурсного стану. Складання плану консультативної роботи при ПТСР.

Завдання для самостійної роботи. Розробити психоедукаційний матеріал (брошуру або схему) «Що таке ПТСР та як з ним жити» для ветерана. Порівняти ефективність СРТ, РЕ та EMDR на основі метааналітичних досліджень.

Тема 5. Техніки відновлення сімейної комунікації та подолання криз у подружніх і батьківсько-дитячих стосунках в сім'ях військовослужбовців та ветеранів (4 год.)

Аналіз сімейних патернів в сім'ї ветерана. Рольова гра: сімейна сесія «повернення з війни» (деескалація конфлікту, відновлення комунікації). Техніки «Активне слухання між партнерами» та «Я-повідомлення» в парах. Відпрацювання роботи з батьківсько-дитячими стосунками.

Завдання для самостійної роботи. Розробити план 5 сімейних сесій для пари «ветеран + партнер/партнерка» на етапі реінтеграції. Підготувати ресурсний список для партнерів/дружин військовослужбовців.

Тема 6. Техніки роботи з агресією, почуттям провини та втрати у консультуванні сімей військовослужбовців та ветеранів (4 год.)

Кейс-аналіз: диференціація реактивної агресії, моральної травми та ускладненого горя. Практичне відпрацювання технік деескалації агресії і роботи з провинною (когнітивне реструктурування «листа вибачення»).

Рольова гра: консультування клієнта з виразним почуттям провини тих, хто вижив. Вправа на роботу з горем: «Лист прощання», «Збереження зв'язку».

Завдання для самостійної роботи. Розробити алгоритм роботи з ускладненим горем у ветерана на 8–10 сесій. Скласти список протипоказань та ознак кризи, при яких необхідна маршрутизація до психіатра.

Змістовий модуль 3. ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ ТА ПРОФЕСІЙНА САМОПІДТРИМКА

Тема 7. Техніки групового консультування та організації груп підтримки для військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей (4 год.)

Проведення міні-групи підтримки: моделювання повної групової сесії (чекін, вправа, рефлексія, чекаут). Аналіз ролей у групі та реакцій учасників. Розробка структури психоедукаційної групи для ветеранів (план 6 занять). Відпрацювання технік управління груповою динамікою та кризовими ситуаціями в групі.

Завдання для самостійної роботи. Розробити детальний план однієї групової сесії підтримки для сімей військовослужбовців (90 хвилин): мета, вправи, матеріали, сценарій ведення. Підготувати перелік правил групи та форму інформованої згоди.

Тема 8. Психоедукаційні техніки формування стресостійкості та навичок самопомоги (2 год.)

Розробка та презентація психоедукаційного міні-заняття (5–7 хвилин) на одну з тем: управління стресом, гігієна сну, техніки заземлення, соціальна підтримка. Взаємооцінювання та рефлексія. Практика складання індивідуального плану самопомоги з клієнтом.

Завдання для самостійної роботи. Розробити план психоедукаційної програми (4 заняття по 60 хвилин) для групи партнерів/дружин військовослужбовців на тему «Психологічна стійкість у часи невизначеності».

Тема 9. Техніки саморегуляції, профілактики професійного вигорання психолога-консультанта у роботі з сім'ями військовослужбовців та ветеранів (2 год.)

Самодіагностика за шкалою ProQOL та аналіз результатів. Практичне відпрацювання технік оперативної саморегуляції після важкої сесії. Групова інтерв'язія: розбір одного складного кейсу з групи (без ідентифікації клієнта). Розробка персонального плану профілактики вигорання.

Завдання для самостійної роботи. 1. Провести самодіагностику за шкалою ProQOL, написати коротку саморефлексію. 2. Розробити персональний «протокол самозбереження» — план дій після особливо складних сесій та у період підвищеного навантаження.

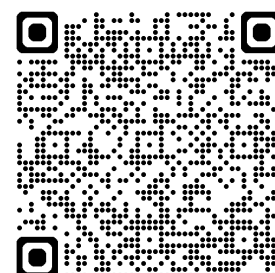
**Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни
«Техніки консультування у роботі з військовослужбовцями,
ветеранами та членами їх сімей»**

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год, у т.ч.:	120	168
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	30	6
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	50	9
Підготовка до поточного контролю	10	10
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	30	143

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

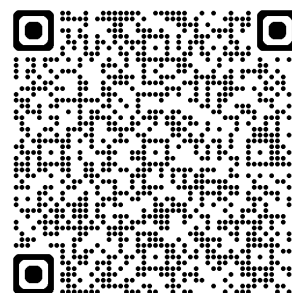
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу» здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

«Положення про академічну доброчесність» закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

«Положення про академічну доброчесність» визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів» містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути

активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

№ п/п	Перелік онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	https://prometheus.org.ua/prometheus-free/trauma-and-ptsd-tools/	<p>Модуль 2. Тема 4. Техніки роботи з посттравматичними стресовими розладами: стабілізація, психоедукація, ресурсування</p> <p>Модуль 2. Тема 6. Техніки роботи з агресією, почуттям провини та втрати у консультуванні сімей військовослужбовців та ветеранів</p>

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі психології.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
-------------------------------	----------------	------------------

Пр4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.	дискусії, кейс-метод, метод моделювання	поточний контроль, письмовий контроль
Пр6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.	дискусії, проблемно-пошуковий метод, метод проєктів	усний контроль, поточний контроль оцінювання в міні-групах
Пр11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.	комп'ютерні і мультимедійні методи, бесіда, дискусії	поточний контроль, письмовий контроль
Пр13. Застосовувати методи та техніки кризових інтервенцій і першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях, забезпечуючи конфіденційність, спираючись на професійну етику.	проблемно-пошуковий метод, кейс-метод, рольова гра	усний контроль, самооцінювання, оцінювання в міні-групах

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	Аудиторна робота	60	35	60

Підсумкові контрольні заходи	Залік	40	25	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів», яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання відповіді на практичному занятті:

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу. Ініціативне та творче ставлення до виконання різних типів завдань. Правильно виконує усі завдання. Здобувач освіти володіє всіма необхідними практичними навичками.
4 бали	В більшій мірі володіє навчальним матеріалом, але може допускати незначні помилки під час усних виступів та письмових відповідей, використовує лише обов’язкову літературу, недостатньо аргументує думку, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань не повною мірою, допускаючи при цьому окремі неточності. Здобувач володіє більшістю необхідних практичних навичок.

3 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, з помилками (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Здобувач володіє менш як половиною необхідних практичних навичок.
2 бали	Поверхнево володіє навчальним матеріалом та не взмозі його викласти, пояснити, не розуміє змісту значної частини теоретичних питань та практичних завдань, засвоєно лише деякі поняття з теми. Здобувач володіє лише деякими практичними навичками.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

<i>Кількість балів</i>	<i>Опис критерію</i>
<i>5 балів</i>	Завдання виконано повністю, з високим рівнем якості, демонструє глибоке розуміння матеріалу. Робота характеризується творчим підходом, глибоким аналізом і застосуванням теоретичних знань на практиці. Усі аспекти завдання розкрито, а результати роботи є обґрунтованими. У практичних завданнях використано правильні методи аналізу та прийнято оптимальні рішення. Структура й оформлення роботи відповідають усім вимогам, робота вирізняється чіткістю та логічністю.
<i>4 бали</i>	Завдання виконано якісно та з дотриманням основних вимог. Робота демонструє достатній рівень розуміння матеріалу, наявність високого рівня розвитку навичок аналізу, синтезу, узагальнення. Теоретичні знання застосовано правильно, залучено відповідний інструментарій для виконання завдань. У практичних завданнях результати здебільшого коректні, хоча можуть бути незначні недоліки в деталях, таких як неповний аналіз окремих аспектів. Робота структурована й логічно оформлена, а висновки відповідають поставленим цілям. Оформлення відповідає вимогам, незначні недоліки не впливають на якість. Результати роботи можуть бути використані на практиці, але окремі аспекти потребують

	доопрацювання.
3 бали	Завдання виконано з дотриманням основних вимог, однак воно демонструє середній рівень розуміння матеріалу студентом. У роботі використано обмежену кількість теоретичних джерел, або вони застосовані некоректно. Для практичних завдань результати мають загальну відповідність вимогам, проте присутні недоліки в деталях, таких як неповне розкриття задачі чи наявність окремих помилок. Студент демонструє здатність виконувати завдання, але без достатньої глибини та критичного осмислення. Наявні недоліки в структурі роботи або застосуванні методів. Частково дотримано вимоги до оформлення, але є логічні неточності. Результати роботи мають обмежене практичне значення, можливі помилки в їх застосуванні.
2 бали	Завдання виконано частково або невідповідно до поставлених вимог. Результати роботи демонструють низький рівень розуміння теми та відсутність самостійності у виконанні. При виконанні завдання спостерігається мінімальне залучення теоретичних знань, не використано за необхідності належний інструментарій. У практичних типах завдань допущено серйозні помилки, які призводять до викривлення суті роботи. Порушено вимоги до оформлення або структури, а також спостерігаються грубі помилки в обґрунтуванні рішень чи результатів. Робота хаотично структурована, не дотримано вимог до оформлення, а результати є некоректними або непридатними для практичного застосування.
0 балів	Завдання не виконано або виконано повністю неправильно

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перескладання. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань у формі залік проводиться у вигляді комп'ютерного тестування. За результатами підсумкового контролю (залік) студент може отримати 40 балів.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали залік і повинні йти на перескладання.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F

Студенти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Каліщук С. М. Психотехніки кризового консультування: моделі, алгоритми, вправи, приклади: навчальний посібник. Київ: Майстеркниг, 2023. 368 с.
2. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
3. Кокун О. М., Мороз В. М., Лозінська Н. С., Пішко І. О. Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України : метод. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2021. 301 с.
4. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. К. : 7БЦ, 2023. 175 с.
5. Неурова А. Б., Романишин А. М. Психологія індивідуальної роботи з військовослужбовцями: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 336 с.
6. Практикум з формування стресостійкості військовослужбовців до раптових змін бойової обстановки : Методичний посібник / [О.М. Кокун, Н.С. Лозінська, І.О. Пішко]; За ред. В.М. Мороза. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2020. 55 с.
7. Протоколи надання психологічної допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України в бойових (екстремальних) умовах. Інструкція. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 44 с.
8. Профілактики та вирішення конфліктів у сім'ях військовослужбовців : методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗС України, 2023. 115 с.
9. Хоружий С.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О., Олійник В.О., Сириця М.В. Практикум з індивідуального психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей : навч.-метод. посіб. Київ : ТОВ «7БЦ», 2023. 90 с.

Додаткова література:

1. Ван дер Колк Б. Тіло веде лік. Як лишити психотравми в минулому / пер. з англ. А. Цвіри. Харків : Vivat, 2022. 624 с.
2. Вільямс М. Б., Пойюла С. ПТСР. Робочий зошит. Ефективні методики подолання симптомів травматичного стресу / пер. з англ. Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2023. 528 с.
3. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання / пер. з англ. О. Лизак, О. Наконечної, О. Шлапака. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 424 с.
4. Кісарчук З. Г., Омельченко Я. М., Лазос Г. П., Литвиненко Л. І., Царенко Л. Г. та ін. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій : метод. посіб. / за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : Логос, 2015. 206 с.
5. Климчук, В. Психологія посттравматичного зростання : монографія. 2-е вид., переробл. і доп. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 158 с.
6. Кокурн О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
7. Кокурн О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: Методичний посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2015. 170 с.
8. Кокурн О. М., Мельничук Т. І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
9. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій методичний посібник. / З. Кісарчук, Я. Омельченко, Г. Лазос, Л. Литвиненко... Л. Царенко; за ред. З. Кісарчук. Київ : ТОВ «Видавництво «Логос», 2019. 207 с.
10. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Практичний посібник. За наук. ред. Т. Титаренко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с. url: <https://www.academia.edu/40028931/>

Електронні інформаційні ресурси

1. <https://scholar.google.com.ua/>

2. <https://www.coursera.org/>
3. <https://www.mentalhealth.org.uk/>
4. <https://www.mentalhealthfirstaid.org/>